

2017-234

Archeologienota Sint-Lodewijk Windhalmlaan

Programma van maatregelen

Bert ACKE en Maarten BRACKE

11-12-2017

1. Gemotiveerd advies

De archeologienota kadert in het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Naar aanleiding van een geplande aanvraag voor een verkavelingsvergunning te Sint-Lodewijk (Deerlijk), waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt, dient de initiatiefnemer een archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag. De archeologienota dient opgemaakt te worden onder supervisie van een erkend archeoloog.

Het terrein, gelegen in Sint-Lodewijk deelgemeente van Deerlijk, bevindt zich ter hoogte van de Windhalmlaan in de provincie West-Vlaanderen. Het plangebied, met een oppervlakte van ca. 13200m², wordt ingesloten door de Windhalmlaan in het noordwesten, de Oliebergstraat in het zuidwesten, de Ommegangstraat in het noordoosten en de Kapelstraat in het zuidoosten. Het plangebied maakt deel uit van een groot gefaseerd verkavelingsproject. Het terrein is centraal ingenomen door een fabrieksgebouw met drie verdiepingen gelegen aan de Kapelstraat 74 en toegankelijk via een smalle weg naar het noordwesten toe. Deze toegangsweg behoort niet tot het plangebied. Het centrale fabrieksgebouw ligt beduidend lager dan de omliggende terreinen. Het noordelijke deel is momenteel braakliggend. Een groot deel ervan was tot voor kort ingenomen door bijbehorende fabrieksgebouwen die reeds afgebroken werden. De oppervlakte van de huidige en voormalige fabrieksgebouwen centraal in het plangebied bedraagt ca. 5700m². Het meeste noordelijke deel met een oppervlakte van ca. 2500m² was tot voor kort ingenomen door enkele verspreide bomen. Het zuidwestelijke deel is in gebruik als akker- en weilanden en meet ca. 5000m². Kadastraal gezien kan het terrein teruggevonden worden op: Deerlijk (Sint-Lodewijk), afdeling 2, sectie E, percelen 183H, 184H, 185D2 (deel), 179D3 (deel), 179V2 (deel), 179G3 (deel), 179Z2 (deel) en 176M.

De geplande werken omvatten twee luiken. Het eerste luik betreft het voorbereidend werk, waarbij de bestaande bebouwing afgebroken wordt. Deze werkzaamheden spitsen zich voornamelijk in het centrale deel van het plangebied toe op de bestaande fabrieksgebouwen en omliggende verhardingen. Het tweede luik bestaat uit een verkaveling bestaande uit 27 woonloten met nutsvoorzieningen. De kavels hebben een oppervlakte tussen 254 en 556m². Aansluitend op de Windhalmlaan zal een nieuwe wegenis aangelegd worden die verbinding maakt in het zuidwesten met de Oliebergstraat. Langs deze weg worden de meeste woningen ingepland. Ook zullen langs de bestaande toegangsweg aan de Kapelstraat 74 enkele woningen bijgebouwd worden ter hoogte van de huidige fabriek. In het zuidelijke deel zullen ook parkeerplaatsen voorzien worden.

Het uitgevoerde bureauonderzoek is volledig waarbij alle relevante en beschikbare bronnen teruggevonden werden en geraadpleegd. Op basis van het verslag van resultaten van het bureauonderzoek kan de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter niet gestaafd worden. De geplande werken zullen een nefaste impact hebben op het bodemarchief. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat de bebouwde zone reeds aanzienlijke verstoringen te weeg heeft gebracht. Hier zullen geen nieuwe verstoringen meer plaatsvinden. De nieuwe verstoringen zullen vooral in het uiterste noorden (ca. 2500m²) en het zuidwesten (ca. 5000m²) te situeren zijn over een totale oppervlakte van ca. 7500m². De bebouwde zone met de huidige en voormalige fabrieksgebouwen tonen reeds een sterk en diepe verstoring zoals te zien tijdens het plaatsbezoek en het plaatsen van controleboringen.

Het geselecteerde gebied voor verder archeologisch vooronderzoek komt overeen met het zuidwestelijke en uiterste noordelijke deel met een totale oppervlakte van ca. 7500m² groot. Er wordt geopteerd om vooronderzoek uit te voeren in de vorm van proefsleuven. Deze techniek is volgens een kosten-batenanalyse de beste optie om alle archeologische informatie te verzamelen. Andere vooronderzoeken (boringen, geofysisch, oppervlakteprospecties en metaaldetectie) zijn niet zinvol en dienen bijgevolg niet uitgevoerd te worden.

2. Administratieve gegevens en afbakening

Locatiegegevens: West-Vlaanderen, Deerlijk (Sint-Lodewijk), Windhalmlaan, Oliebergstraat en Kapelstraat

Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X: 79941 en Y: 168106; X: 80085 en Y: 168364

Kadastergegevens: Deerlijk (Sint-Lodewijk), afdeling 2, sectie E, percelen 183H, 184H, 185D2 (deel), 179D3 (deel), 179V2 (deel), 179G3 (deel), 179Z2 (deel) en 176M.

De geplande werken zullen een nefaste impact hebben op het bodemarchief. Daarbij dient wel opgemerkt te worden dat de bebouwde zone reeds aanzienlijke verstoringen te weeg heeft gebracht. Hier zullen geen nieuwe verstoringen meer plaatsvinden. De nieuwe verstoringen zullen vooral in het uiterste noorden (ca. 2500m²) en het zuidwesten (ca. 5000m²) te situeren zijn over een totale oppervlakte van ca. 7500m². De bebouwde zone met de huidige en voormalige fabrieksgebouwen tonen reeds een sterk en diepe verstoring zoals te zien tijdens het plaatsbezoek en het plaatsen van controleboringen. Op basis van de archeologische en bodemkundige gegevens en de geplande werken wordt een verder archeologisch vooronderzoek geadviseerd in het uiterste noorden en het zuidwesten over een totale oppervlakte van ca. 7500m². Het centrale deel wordt gezien de hoge verstoringsgraad niet opgenomen in de advieszone. Archeologisch erfgoed wordt hier niet meer verwacht.

Het vooronderzoek dient te gebeuren in een uitgesteld traject aangezien de geplande werken pas uitgevoerd zullen worden nadat de nodige vergunningen bekomen zijn. Indien de werken alsnog niet uitgevoerd worden, dient het archeologisch vooronderzoek niet uitgevoerd te worden.

Figuur 1 Zicht op het plangebied met de verstoorte zone in zwart; de rest van het terrein dient verder archeologisch onderzocht te worden (bron: geopunt.be).

3. Vraagstelling

Het doel van de onderzoeken is het achterhalen of er op het terrein één of meerdere archeologische sites aanwezig zijn en te bepalen welke maatregelen dienen te worden genomen voorafgaand aan de verdere ontwikkeling van het projectgebied. Daarnaast kan ook de verstoringsgraad in kaart gebracht worden. Hieronder worden enkele specifieke, niet limitatieve, onderzoeksvragen weergegeven.

- Vraagstellingen voor een proefsleuvenonderzoek:
 - Zijn er archeologische sporen aanwezig? Welke spoorcategorieën komen voor?
 - Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen sporen?
 - Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren en behoren ze tot één of meerdere periodes? Kunnen de sporen in verband gebracht worden met de gekende archeologische sites in de omgeving?
 - Zijn er indicaties omtrent artisanale activiteiten of aanwijzingen voor andere functionele eigenschappen?
 - Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap?
 - Kan een archeologische site uitgesloten worden?
 - Wat is de graad van verstoring binnen het plangebied?

4. Plan van aanpak (onderzoeksstrategie, -methode en –technieken)

Uit het verslag van resultaten kwam naar voor dat verder vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefsleuven de meest aangewezen methode is om het plangebied te onderzoeken.

De afbakening van het onderzoeksgebied komt overeen met het noordelijke (ca. 2500m²) en zuidwestelijke (ca. 5000m²) deel van plangebied zoals te zien op figuur 1. De voorziene onderzoeksmethode moet niet uitgevoerd worden indien de geplande werken alsnog niet zullen plaatsvinden.

- Proefsleuvenonderzoek

Teneinde na te gaan of er archeologisch relevante grondsporen aanwezig zijn binnen het onderzoeksgebied, dient gebruik gemaakt van de inplanting van parallelle ononderbroken proefsleuven in het onderzoeksgebied. Bij de inplanting bedraagt de afstand tussen de proefsleuven minimum 12m en maximum 15m (van middenpunt tot middenpunt). Voor de uitgraving wordt gebruik gemaakt van een niet-getande graafbak. De sleuven zijn 1,80 tot 2m breed. In dit geval zullen 3 NW-ZO georiënteerde sleuven aangelegd worden in het noorden en 5 NO-ZW georiënteerde sleuven in het zuidwestelijke deel. Daarnaast worden extra volg-, dwarsleuven of kijkvensters aangelegd om beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. Deze worden vrij gekozen door de uitvoerende erkende archeoloog tijdens het veldonderzoek.

Er wordt 10%, oftewel ca. 750m², van de onderzoekbare oppervlakte (ca. 7500m²) opengelegd door middel van sleuven en 2,5%, oftewel ca. 188m², door middel van volg-, dwarsleuven of kijkvensters. In totaal wordt zo 12,5% oftewel 938m² onderzocht. Op die manier is er een maximale info voor een minimale kost.

De grond wordt gescheiden afgegraven en gestockeerd naast de sleuf. Het dichtn gebeurt op zo'n manier dat de originele bodemopbouw opnieuw bekomen wordt en dat de draagkracht van de bodem minstens gelijk is aan de draagkracht voorafgaand de start van het veldwerk. Indien nodig worden kwetsbare sporen (bv. urnengraven) afgedekt met waterdoorlatende doek.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methodes dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling gefundeerd kan beantwoord worden.

Figuur 2 Projectie van de drie sleuven in het noordelijke deel en vijf sleuven in het zuidwestelijke deel (bron: geopunt.be).

5. Gewenste competenties

- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 1 archeoloog met minstens 100 werkdagen ervaring met onderzoek op zandleemgronden.
- Het team voor het proefsleuvenonderzoek moet bestaan uit minstens 2 archeologen met minstens 40 werkdagen veldervaring met proefsleuvenonderzoek in zandleemgronden.

6. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.